

Titel: Axiomer, [MTG] 125-1820

Citation: "Axiomer, [MTG] 125-1820", i *Louis Hjelmslev og hans kreds*, s. 1. Onlineudgave fra Louis Hjelmslev og hans kreds: https://tekster.kb.dk/catalog/lh-texts-kapsel_125-shoot-workidacc-1992_0005_125_MTG_1820/facsimile.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Louis Hjelmslev og hans kreds

Ophavsret: Materialet kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge det til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

Glossematik: Axiomer.

Axiomer (Indemonstrable).

der forudsættes ved proceduren.

- I. Enhver syntagmatik er funktion af en paradigmatik.
- II. Ethvert faktum har to kvaliteter: form og substans. De to kvaliteter lader sig kun differentiere gennem erkendelse af krydsningen mellem et system og et forløb.
- III. I en syntagmatik indgaar relater, men ikke ordener; i en paradigmatik indgaar ordener og deres led, men ikke relater.
- IV. Et sprogligt materiales første mutation er altid en mutation mellem *so* og kun to fakta.
- V. Nøvnener resp. Nøvnemklasser, der er funktion af et og samme nomen, og som er af et endeligt antal, siges desuden at være funktion af hver sit nomen.
- VI. Antallet af komplementære korrelater er altid et primtal under 6.

Glossematik: Teorier.

Teorier,

der forudsættes ved proceduren.

- I. Proceduren omfatter en syntagmatisk og en paradigmatiske deduktion, hvis indbyrdes rækkefølge principielt er vilkårlig. (Jf. Axiom I.)
- II. I den første af de to deduktioner foreligger kvaliteten udifferentieret. (Jf. Axiom II.)
- III. Anlægges den syntagmatiske deduktion som den første og den paradigmatiske deduktion som den anden, vil der i den syntagmatiske deduktion opereres med relater samt med disse aktualisationer individernes, mens der i den paradigmatiske deduktion vil opereres med kategorier og disse led.

Glossematik: Principper.

Principper

Simplehedens princip: Af to mulige løsninger anses den for den rigtige, som giver det simpleste resultat. Af to mulige løsninger, som giver lige simpelt resultat, anses den for den rigtige, som medfører det færreste antal led i proceduren.

Heraf afledes:

1. Minimalisationsprincippet: Proceduren og hvert af dens led skal anlægges saaledes, at der opnåes det størst mulige antal autonome og det mindst mulige antal komplementære.
2. Generalisationsprincippet: Derefter en del af materialet entydigt tillader en løsning, og en anden del af materialet flertydigt tillader denne samme løsning, generaliseres denne løsning til at gælde for den flertydige del af materialet.

Definitioner.

der forudsættes ved aksiomerne, ved principperne og ved proceduren.

- I. Erkendelse er dels middelbar: isagttagelse, dels umiddelbar: anskuelighed.
Ved et faktum forstås noget erkendeligt.
Ved et fænomen forstås et blot anskueligt faktum.
Ved et musen forstås et blot isagttageligt faktum.
Et faktum, der er både anskueligt og isagttageligt, indbefatter følgende både et fænomen og et musen.
En vilkårlig masse af fakta benævnes et materialiale.
- II. Ved en funktion forstås en afhængighed mellem fakta.
- III. Ved disjunktion forstås funktionen "enten-eller" mellem fænomener; disjunktion foreligger, naar fænomenerne anskues som forekommende alternativt og ikke sammen.
Ved konjunktion forstås funktionen "både-og" mellem fænomener; konjunktion foreligger, naar fænomenerne anskues som forekommende sammen og ikke alternativt.
- IV. Ved et system forstås et funktionelt materiale, hvis fænomener indgaar disjunktion.
Ved et forløb forstås et funktionelt materiale, hvis fænomener indgaar konjunktion.
Fænomener, der hører til samme system, eller der hører til samme forløb, siges at udgøre en rekke.
- V. Naar et systemmen under givne betingelser er funktion af set eller flere fænomener, benævnes det under disse givne betingelser manifestation; under alle andre betingelser benævnes det potentielt.
Naar et forløbsmen under givne betingelser er funktion af set eller flere fænomener, benævnes det under disse givne betingelser aktualisering; under alle andre betingelser benævnes det ideelt.
Fænomener, der er funktion af et systemmen, benævnes dets varianter.
Fænomener, der er funktion af et forløbsmen, benævnes dets in-divider.

- VI. Ved en klasse forstås et inddeleligt faktum.
- VII. En forløbsfunktion benævnes relation.
En systemfunktion benævnes korrelation.
- VIII. Ved funktiver eller funktive fakta forstås sådanne fakta, der er funktioner af fakta.
Ved et led forstås et funktiv, der indgår i klasse med de fakta, som det er funktion af.
Ved et relat forstås et funktiv, der ikke indgår i klasse med de fakta, som det er funktion af.
Ved en orden forstås en klasse af led.
Et relat, der tillige er en orden, benævnes en hierarki.
Et led, der ikke tillige er relat, benævnes et element.
- IX. Benævnelser anskuede som konjunkte eller som disjunkte benævnes junktiver.
Ved en mutation forstås en ombytning inden for en række af junktiver.
Ved harmutation forstås en mutation mellem konjunkte.
Ved kommutation forstås en mutation mellem disjunkte.
- X. Ved et hierarki forstås en klasse af funktive klasser af funktiver.
- XI. Et materiale benævnes semiotologisk, naar det udgør et hierarki.
Et semiotologisk system benævnes en paradigmatik. En klasse inden for en paradigmatik benævnes et paradigma.
Et semiotologisk forløb benævnes en syntagmatik. En klasse inden for en syntagmatik benævnes en mening.
- XII. Ved en mening forstås et materiale, der er funktion af flere led hørende til forskellige syntagmatikker, eller af flere paradigmer hørende til forskellige paradigmatikker.
- XIII. En syntagmatik, af hvis led alle meninger er funktion, benævnes en aksi.
En paradigmatik, af hvis paradigmer alle meninger er funktion, benævnes et axiogram.
- XIV. Ved en antonomi forstås en funktion imellem fakta, der er således beskaffen, at samlige fakta er erkendelige, naar blot et kan være manifesteret.
Ved en komplementaritet forstås en funktion imellem fakta, der er således beskaffen, at intet faktum er erkendeligt uden at kunne være manifesteret.

XV. Et autonomt faktum siges at være realiseret inden for et givet materiale, naar det kan være manifesteret inden for dette givne materiale.

Et autonomt faktum siges at være virtuelt inden for et givet materiale, naar det ikke kan være manifesteret inden for dette givne materiale.

Glossematik: Axiomer.

Axiomer (Indemonstrable),

der forudsættes ved proceduren.

- I. Enhver syntagmatik er funktion af en paradigmatiske.
- II. Ethvert faktum har to kvaliteter: form og substans. De to kvaliteter lader sig kun differentiere gennem erkendelse af krydsningen mellem et system og et forløb.
- III. I en syntagmatik indgår relater, men ikke ordener; i en paradigmatiske indgår ordener og deres led, men ikke relater.
- IV. Et sprogligt materials første mutation er altid en mutation mellem to og kun to fakta.
- V. Rummen resp. fænomenerklasser, der er funktion af et og samme rummen, og som er af et endeligt antal, siges desuden at være funktion af hver sit rummen.
- VI. Antallet af komplementære korrelater er altid et primtal under 6.

Glossantiki: Teoremer.

Teoremer,

der forudsættes ved proceduren.

- I. Proceduren omfatter en syntagmatisk og en paradigmatiske deduktion, hvis indbyrdes rækkefølge principielt er vilkårlig. (Jf. Axiom I.)
- II. I den første af de to deduktioner foreligger kvaliteten udifferentiere.
(Jf. Axiom II.)
- III. Anlægges den syntagmatiske deduktion som den første og den paradigmatiske deduktion som den anden, vil der i den syntagmatiske deduktion opereres med relater samt med disses aktualisationer individerne, mens der i den paradigmatiske deduktion vil opereres med kategorier og disses led.

Glossematik: Principper.

Principper

Simplehedsprincipet: Af to mulige løsninger anses den for den rigtige, som giver det simpleste resultat. Af to mulige løsninger, som giver lige simpelt resultat, anses den for den rigtige, som medfører det færreste antal led i proceduren.

Heraf aflæses:

1. Ekonomiprincipet: Proceduren og hvert af dens led skal anlægges således, at der opnåes det størst mulige antal autonome og det mindst mulige antal komplementære.
2. Generaliseringsprincipet: Deres en del af materialet entydigt tillader en løsning, og en anden del af materialet flertydigt tillader samme løsning, generaliseres denne løsning til at gælde for den flertydige del af materialet.